

Nestbouw bij vogels

W.H. van Dobben

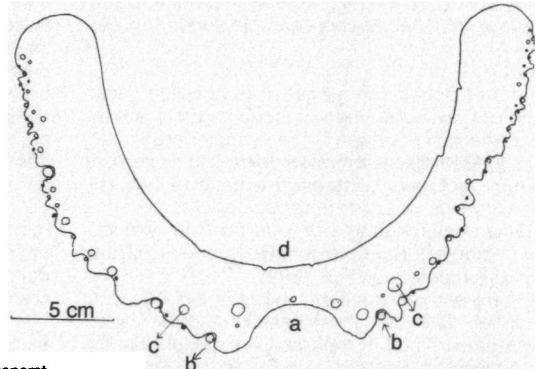
In *Ardea* jaargang 37 (1949) bladzijden 89-97 heb ik beschreven hoe Spotvogels en Vinken hun nest bouwen. Ik kon dat van vlakbij zien door een venster. Het bleek toen dat beide soorten enkele eenvoudige gedragskenmerken gemeen hebben en dat het heel anders gaat dan men zou denken. De vogel begint met een vloertje te leggen van sprietjes in een takvork, die nog een paar kleine zijtakjes heeft vlakbij. Op dat vloertje legt hij een walletje aan, dat later de bovenrand van het nest zal worden. Nieuw materiaal wordt onderin gelegd. De vogel gaat dan plat op het nest liggen steunend op vleugels, keeltje en staart. De poten hangen dan vrij en die krabben snel achterwaarts. Het materiaal wordt dan omhoog gekrabbd tegen de toekomstige nestrand aan die daardoor langzaam stijgt. Dit krachtige krabben leidt ertoe dat alles verschoven wordt tot het muurvast zit.

Die zelfde achterwaartse krabbeweging zien wij ook bij een Kievit die een nestkuiltje maakt. De vogels draaien bij deze beweging telkens en eindje rond, zodat de hele nestkom een beurt krijgt.

Het nestkommetje van een zangvogel is zeer sterk. Het Zwartkopje maakt een nestkom die zo ijl is, dat je er bijna door kunt kijken. Als de jongen groter worden, puilen ze er zowat uit. Toch blijft het nest intact.

Bij veel vogels bouwt alleen het vrouwtje, andere doen het samen, afhankelijk van de soort. Bij de Winterkoning bouwt het mannetje een aantal nesten, het vrouwtje zoekt er een uit en bekleedt het met veertjes. Ik zag eens hoe een vrouwtje Grauwe Vliegenvanger zaadpluis plukte van paardebloemen. Het bleek dat ze dit gebruikte om het nest te voeren. De haartjes zijn niet alleen uiterst fijn, maar ze zijn ook nog hol ook zodat ze een goed isolatiemateriaal vormen. De Zanglijster pleistert zijn nest van binnen af met klei. Dit zal de samenhang tussen het nest-

van grote takkenesten. Als men probeert om in een takkenbos er nog één extra tussen te schuiven, hokt deze al gauw en dan blijkt met heen en weer bewegen nog wel een gaatje te vinden. Als er een primaire nestkom is gevormd, begint de Ekster klei, leem of koemest tussen de takken omlaag te persen, zodat er iets ontstaat, dat lijkt op gewapend beton. Dit wordt aangevuld met hier en daar nog een takje aan de buitenzijde of binnenin. De nestkom wordt door het vrouwtje afgewerkt met fijne worteltjes met de zelfde krabbeweging als bij Vink en Kievit.

Figuur 1. Dwarsdoorsnee eksternest

- a. Dikke tak waarop nest rust.
- b. Takken aan buitenzijde.
- c. Takken die zijn ingebouwd in de aarde die er tussen is geperst.
- d. Nestkom van aarde, gevoerd met fijne worteltjes.

materiaal wel bevorderen. Als men een Zanglijster met een modderige borst ziet is dat zeker een vrouwtje dat haar nest afbouwt. Zij moet dan goed in de vijver gaan poedelen.

Uit een raam op de verdieping heb ik eens goed gezien hoe Eksters bouwen. Ze deden het samen. Het nest zat vijf meter hoog in een pereboom op ongeveer vijftien meter van het raam. Figuur 1 laat een dwarsdoorsnee van het resultaat zien. Het bleek dat ook de Ekster beschikt over enkele eenvoudige handelingen. Het begint met het neerleggen van een takkenvloertje. Hier worden nieuwe takken tussengeschoven met een sidderende beweging, waarover ook de Aalscholver beschikt en misschien wel alle bouwers

Het eksternest heeft zó een compacte onderzijde, dat een schot hagel er niet doorheen gaat. In de tijd dat de jachtopzieners nog heersten in het veld, had dit tot gevolg, dat de Zwarte Kraai waarbij dat wel lukte, heel schaars werd. Toen die terreur eindigde, nam de kraai weer toe. Dat was funest voor de Ekster, want de kraaien braken in bij de Eksters, die niet tegen hen op kunnen. Deze werden van eieren en jongen beroofd. De Ekster week uit naar stadstuinjes, waar de Zwarte Kraai zich niet waagt, maar de wendbare Ekster met zijn korte vleugels en lange staart wel. In Engeland is dat proces al zover gevorderd dat de Ekster helemaal stadsvogel is geworden.

■ Professor dr. W.H. van Dobben, Dorskampweg 4, 6704 PB Wageningen.